

Demirkazık - Aladağlar

Antik adı “NAHİTA” olan Niğde, dünyanın en eski şehirlerinden biri olup, klasik çağlarda Kapadokya adı verilen bölgedir. Niğde’de yerleşik yaşam günümüzün 10.000 yıl öncesine dayanmaktadır.

Niğde ili, İç Anadolu Bölgesinin güneydoğusunda, Orta Toroslar içinde yer almakta olup, tarım, sanayi, maden (kalsit) ve turizm alanlarında kalkınma sürecinde emin adımlarla ilerlemektedir.

Niğde, 1924 yılında yapılan ilk mülki idare düzenlemesinde il statüsüne kavuşmuştur. 1954 yılında Nevşehir, 1989 yılında ise Aksaray’ın il olmasıyla bugünkü mülki sınırlarını almıştır. 2019 yılı verileriyle 362.861 nüfusu bulunan ilimizde 1 il belediyesi, 5 ilçe belediyesi ve 23 kasaba belediyesi olmak üzere toplam 29 belediye ile 131 köy bulunmaktadır.

İstihdam oranlarına bakıldığında TR71 Bölgesi içerisinde bulunan ilimizdeki toplam istihdam payları

tarımda %28,7, sanayide %20,4, ve hizmet sektöründe %51,1’dir.

2019 yılı TÜİK verilerine göre ilimiz patates, çavdar ve lahana (beyaz) üretim miktarı bakımından iller arasında ilk sırada, kuru fasulyede ikinci sırada, elma üretimi açısından ise üçüncü sıradadır. Ülkemiz genelindeki patates üretiminin %16’sı, çavdar üretiminin %15’i, elma üretiminin %12’si ve lahana (beyaz) üretiminin %22’si ilimizde gerçekleştirilmektedir.

İlimiz özellikle kalsit başta olmak üzere alçıtaşı, demir, bakır, kurşun, çinko, altın, kalay ve nikel madenleri konusunda oldukça zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir.

Tarihin binlerce yıllık sürecine tanıklık eden, çok çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yapmış, antik kentleri, ören yerleri ve doğal sit alanları ile Niğde, termal kaynakları, doğal güzellikleriyle önemli bir turizm potansiyeline sahiptir.

Medeniyetlerin Yaşatıldığı Şehir Niğde

TARİHSEL SÜREÇ

10.000 yıldan beri varlığı bilinen ve tarihin akışı içerisinde pek çok uygarlığa ev sahipliği yapan Niğde, bu medeniyetlerin izlerini günümüze kadar taşımış tarih, kültür ve sanat şehri olup, medeniyetlerin yaşadığı ve yaşatıldığı kadim bir kenttir.

Niğde'nin antik adı "NAHİTA"dır. Kaletepe Obsidyen atölyesi, Bahçeli-Köşk Höyük, Çiftlik- Tepecik Höyük, Pınarbaşı Höyük ve Çamardı-Kestel'de ortaya çıkarılan Kalay Maden Ocağı ile Madenci Köyü Göltepe'de yapılan kazılar, Niğde'de yerleşik yaşamın günümüzden 10 bin yıl öncesinde başladığını ve bu yaşamın kesintisiz olarak sürdüğünü göstermektedir. Asur ve Hitit yazılı belgeleri ile Porsuk Höyük'te yapılan kazı çalışmalarında bölgenin MÖ 1800'den itibaren başlayarak 1000 yıl süreyle Hititlerin hâkimiyetinde kaldığı anlaşılmaktadır. MÖ 710' da Asurluların Hitit egemenliğine son vermesiyle bölge Asurlulara daha sonra da Friglere geçmiştir. MÖ 17 yılında Romalıların bölgeye gelişine kadar, Medler, Persler, İskender'in Helenistik Kapadokya Krallığı ve Bergama Krallığı bölgede yaşamıştır. MS 395 yılında Roma İmparatorluğu ikiye ayrılınca Niğde, Doğu Roma (Bizans) toprakları içinde kalmıştır. Türklerin (1071) Anadolu'ya gelişi ile başlayan Selçuklu Devleti egemenliği 1308 yılına dek sürmüştür. 1470 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun kesin hâkimiyetine giren bölge Cumhuriyet dönemine kadar gelmiştir.

İlimize ait başlıca kültür varlıkları arasında; Niğde Kalesi, Saat Kulesi, Niğde Müzesi, Gümüşler Manastırı, Andaval Örenyeri, Alâeddin Camii, Kığılı Camii, Çelebi Hüsameddin (Dışarı) Camii, Sungurbey Camii, Hüda-vend Hatun Türbesi, Şemsi Tebrizi (Kesikbaş) Türbesi, Şah Süleyman Türbesi, Şerifali Türbesi, Kemali Ümmi Camii ve Türbesi, Efendibey Türbesi, Sokullu Mehmet Paşa Bedesteni, Sadrazam Mehmet Paşa Kervansarayı (Öküz Mehmet Paşa Külliyesi) bulunmaktadır.

NİĞDE KALESİ

Niğde Kalesi, bir höyük olan Alâeddin Tepesi'nin kuzey kısmı üzerine inşa edilmiştir. İnşa kitabesi olmadığı için yapım tarihini kesin olarak bilemiyoruz. Muhtemelen IX. yüzyılda Bizanslılar zamanında inşa edilmiştir. Esas şeklini ise Anadolu

Selçuklu hükümdarları II. Kılıçarslan (1155–1192), II. Rüknettin Süleyman Şah (1196–1204) ve I. Alâeddin Keykubat (1220–1237) dönemlerinde almıştır. Yapı, iç kale ile onu çevreleyen ve konut alanlarını kuşatan kalın bir surla dış kaleden oluşmaktadır. İç kale ve surlar, şehrin doğu tarafında yer alan ve fazla yüksek olmayan, kuzey-güney doğrultusunda uzanan tepenin üzerine inşa edilmiştir. Bu tepeye daha sonra üzerinde bulunan Alâeddin Camii'nden dolayı "Alâeddin Tepesi" adı verilmiştir. Kale bugün fonksiyonunu kaybetmiş olup burada iç kale, Alâeddin Camii (1223) Hatroğlu Çeşmesi (1267–68) ve Rahmaniye Camii (1747) ile Alâeddin Tepesi bulunmaktadır. Kalenin eteklerine sonradan ev ve dükkânlar yapılmıştır. Niğde Kalesi ve Çevresi Koruma ve Yenileme Projesi uygulaması Niğde Belediyesiince yürütülmektedir.

Rahmaniye Camii

SAAT KULESİ

Niğde’de iç kalenin güneybatı köşesindeki burcun yarısı yıkılıp içi doldurularak, üstüne Saat Kulesi (1901–2) yapılmıştır. Dıştan minare görünümünde olan saat kulesi, dört bölümden oluşur. Kaide ve gövde ongen planlıdır. Saat kulesi yapma geleneği Avrupa’da XIV. yy. da başlamasına rağmen, Osmanlı topraklarında XVIII. Yy.da görülme-ye başlar. Anadolu’da ilk örneklerine XIX. yy. başında görülür. Sultan Abdülhamit’in tahta çıkışının 25.yılında (1901–2) valilere gönderilen fermanla Anadolu’da saat kulesi yapma geleneği hızlanır. Zamanın mimari üslubunu yansıtan saat kulelerinden yalnızca 50 tanesi günümüze gelmiştir. Şehir ve kasabaları süsleyen birer anıt olan saat kuleleri, kentin en yüksek yerine ya da her yerden görülen alanlara yapılmıştır.

ALÂEDDİN CAMİİ

Niğde sancak beyi Zeynüddin Beşare tarafından 1223 yılında yaptırılmış, ilimizdeki Selçuklu dönemi’nin önemli eserlerinden birisidir. Kitabesine göre yapının mimarları, üstad Sıddık ve kardeşi Gazi’dir. Ayrıca inşa kitabesinde, Müstenireddin adı geçmektedir, bu şahsın caminin inşaatından sorumlu yapım yöneticisi olduğu anlaşılmaktadır. Bazı onarımlarla günümüze gelen cami, orijinal özelliğini büyük ölçüde korumakta ve işlevini devam ettirmektedir. Camii iki kapılıdır. Doğuya

bakan kapı üzerinde yaz aylarında 09:30–11:00 saatleri arasında güneş ışıklarının bıraktığı gölge, kapının taş maharetli elleriyle işleyen ustanın “Taçlı Kadın Başı” nı ortaya çıkartmaktadır. Efsaneye göre usta, âşık olduğu ve hiç evlenemeyeceğini bildiği Niğde Sancak beyinin kızına duyduğu aşkı sonsuza dek yaşatmak için kapı süslemesindeki taşa kızın silüetini resmetmiştir. Yapı, harim ile kuzeydoğu köşesine yerleştirilen tek şerefeli minareden oluşmaktadır.

SUNGURBEY CAMİİ

Camiinin inşa kitabesi yoktur. Ancak 1335 yılı civarında yapıldığı düşünülmektedir. İlhanlı döneminde Niğde Valisi olan Sungur Bey tarafından yaptırılmıştır. Camiinin mimarı bilinmemektedir fakat minber ile muhtemelen kuzey taç kapısının ahşap kapı kanatlarını Hoca Ebubekir, daha sonraki döneme ait doğu taç kapısının ahşap kapı kanatlarını ise Hacı Muhammed isimli ustalar tarafından yapılmıştır. Camii Niğde kalesinin güneybatı yönündedir.

Bazı onarımlarla günümüze gelen camii, örtü sistemi ve minareler haricinde orijinal özelliğini ve fonk-

Sungurbey Camii

siyonunu korumaktadır. Doğu taç kapısı asıl giriş açıklığı üzerinde 874 H./1469–70 M. tarihli vergi kitabesi bulunur. Muhtemelen bu tarihte cami tamir görmüş olabilir. Yapı barut mahzeni olarak kullanılırken, XVIII. yy. ortalarında mahallede çıkan yangın sonucu yanmış, örtü sistemi ve minareler de tamamen yıkılmıştır. Sonrasında tamir edilerek ahşap direkli ve düz toprak damlı cami şeklini almıştır. Yapı 1948 yılı civarı tekrar onarım görmüş, doğu taç kapısındaki minarelerden biri yeniden yapılmıştır.

HÜDAVENT HATUN TÜRBESİ

Taç kapısı üzerindeki inşa kitabesine göre 1312–13 M. yılında yapılmıştır. Anadolu Selçuklu Hükümdarı IV. Rukneddin Kılıç Aslan’ın kızı Hüda-vent Hatun yaptırmıştır. Günümüze bazı onarımlar görerek gelen türbe, orijinal özelliğini korumaktadır. Yapı, tek katlı ve sekizgen planlı türbeler grubuna girer. Yapı inşasında sarımsı-tırak renkte ince yönü trakit taşı; kapı ve pencerelerin söve, kemer ve lentolar ile kasnakdaki kuşak ve kitabelerde beyaz mermer kullanılmıştır. Kasnakdaki sivri kemerli alınlıklardaki bezemelerle, pencerelerdeki figürlü süslemelerde ve pencere şebekele-

Alâeddin Camii

Gündoğdu ve Hüdavent Hatun Türbeleri

rinde daha ince dokulu ve sert olan kırmızımsı renkte taş; iç mekânın kubbe kasnağında sağır sivri kemerlerde siyah kesme taş kullanılarak oldukça zengin malzemeye yer verilmiştir. Yapının inşasında oldukça temiz ve itinalı bir işçilik görülür. Türbe, sekiz kenarlı bir kaide üzerinde sekizgen gövde olarak yükselmekte ve üstte on altı kenarlı kasnağa dönüşerek içten kubbeye, dıştan da sekiz kenarlı piramidal külâhla kapatılmıştır. Türbe yapı bakımından olduğu kadar, bitkisel, geometrik ve özellikle figürlü plastik bezemeleri bakımından da özeldir.

AHMET KUDDUSİ TÜRBESİ

Ahmet Kuddusi Hazretlerinin makamı ve mezarı Niğde Bor ilçesindedir. Niğde'nin yetiştirdiği önemli bir divan şairidir. Şairliğinin yanında bil-

geliği ile de kendisine değer verilen önemli bir zattır. Vefat ettiği gün demirci körüklerinde demirin ısınıp tav almadığı söylenir. Ve yine vasiyetine göre; "Öldüğüm zaman, defin sırasında, cemaatimi fazla bekletmeyin" deyişiyle de dikkatleri çekmektedir. 15 Temmuz 1769 tarihinde doğan Ahmet Kuddusi, hakkında en çok ilmî çalışma yapılan divan şairlerinden biridir. İlk tahsilini Nakşi Şeyhi olan babasından almıştır. Sonradan Kuddusi Hz. Kadiri Tarikatı'nın merkezinde önder bir veli olarak görülür. 1265 senesi Cemaziyelâhir ayında vefat etmiştir.

NİĞDE EVLERİ

Geleneksel Niğde evleri Niğde ili merkez Kadioğlu Sokak, Cullaz Sokak'ta ve Kale Mahallesi'nde bulunmaktadır. Aşağı Kayabaşı Mahallesi,

Kadioğlu Sokak'ta ve Songur Mahallesi'nde yer alan bu yapı topluluğu Niğde kentindeki geleneksel Türk evi özelliklerini ayrıntılı bir biçimde yansıtmaktadır. Yapıların ana taşıyıcı elemanı olan duvarlar genelde ince yönü, kaba yönü ve moloz taştan inşa edilerek, duvar örgüsünde genellikle kum ve kireç karışımından oluşan harç kullanılmıştır. Genelde duvarlarda ahşap hatıllara yer verilmiştir. Duvarların masıflığı çeşitli sayıda pencerelerle giderilmeye çalışılmıştır. Örtü sisteminde genelde ahşap tavan tekniği ile doğrudan duvarlara, sivri kemer yardımıyla taş veya mermer ve ahşap sütunlara istinat ettirilmiştir. Sokaktaki yapılar genelde konut mimarisinde ele alınmıştır. Zemin+1 katlı olup sokak ortasında veya köşe başlarında yoğunlaşmışlardır. Girişleri genelde çift kanatlı ahşap kapı ile dir. Ahşap kapıdan zemine giriş sağlanır. Ara bölmeden genelde karşılıklı çift veya tek taş basamaklarla birinci katta yer alan ahşap balkona ulaşılır. Balkondan avluya ve avludan ise odalara ulaşılır. Zemin ve birinci kat birbirine orantılı pencerelerle aydınlatma sağlanmıştır. Genelde yapıya ait bahçe vardır ve bahçe giriş kapıları anıtsal özelliktedir. Yapılar düz damlı iken çoğunluğu kırma çatı ile örtülmüştür. Birçoğu zamanında özgün özelliğine sahipken zamanla bakımsızlık nedeniyle harap vaziyettedir. Çoğunluğunda kitabe ve vakfiye olmamasına karşın kitabesi olan yapılar eşliğinde, gerekse üslup bakımından 19. yy. Geç Osmanlı yapı topluluklarıdır.

GÜMÜŞLER MANASTIRI

Manastırın yer aldığı Gümüşler Kasabası'nın Orta Çağ'daki adı ve tarihi hakkında dönem kaynağı bulunmamaktadır. Büyük bir kaya kilisenin içine oyulan manastır Kapadokya bölgesindeki günümüze iyi korunarak gelen ve en büyük manastırlardan birisidir.

Ahmet Kuddusi Türbesi

Niğde Evleri

Gümüşler Manastırı

Kapadokya'da kayaya oyulmuş pek çok manastır bulunmaktadır ve bazı bilim adamları bunları yemek haneli (trapezalı) ve açık avlulu olmak üzere iki grupta ele almaktadırlar. Gümüşler Manastırı ikinci grup dâhilindedir. Manastırın en önemli yapısı, kompleksin kuzeyinde yer alan kilisedir. Dört serbest destekli kapalı Yunan haçı planlı kilisenin kuzey haç kolunun kuzeyinde iki mezar nişi, naosun batısında beşik tonoz örtülü iki giriş mekânı bulunmaktadır. Manastırda yer alan diğer mekânların pek çoğunun işlevi bilinmemektedir.

Gümüşler Manastırı

Kilisenin duvar resimlerinde en az üç farklı ustanın çalıştığı düşünülmektedir. Ana apsisteki üç şerit halindeki resimlerin en üstündeki tahtta Hz. İsa, sağında iki melek, incil yazarlarının sembolleri ile Desis sahnesinde yer alan Meryem ve ha-

variler, en alttaki şeritte ise Kayserili Büyük Basileios, Nysalı Gregorios, Nazianslı Gregorios gibi kilise babalarının resimleri yer almaktadır.

Kuzey haç kolundaki Meryem'e Müjde, İsa'nın doğumu ve Tapınağa

Gümüşler Manastırı

Aktaş Andaval Kilisesi

Takdimi sahneleri ile Vaftizci Yahya ve Aziz Stephanos figürleri ikinci bir sanatçının elinden çıkmış olmalıdır. İç narteksten naosa giriş kapısının güneyindeki Meryem ve çocuk İsa ile iki yanlarındaki baş melekler Gabriel ve Mikael figürleri üçüncü sanatçıya aittir. Narteksin üstündeki bir odanın duvarlarında Kapadokya'da örneği görülmeeyen, av sahneleri, çeşitli hayvanlardan oluşan bir kompozisyon dikkat çekmektedir. Kapadokya'daki pek çok kilisede olduğu gibi, Gümüşler Manastırı'nda da duvar resimlerinin ikonografik ve üslup özelliklerine göre yapılabilmektedir. Kilisedeki resimlerin bu özellikleri ve karşılaştırmalı değerlendirmeler yöntemi ile 11/12. yy.lara tarihlendirmek mümkündür.

Roma Havuzu

TYANA ÖREN YERİ

Antik Tyana örenleri, Bor ilçesi, Kemerhisar kasabasıdır. Ören yeri, Kemerhisar kasabasının büyük bir bölümünün altında kalmıştır. Kasabanın muhtelif yerlerinde çeşitli durumlarda bulunan önemli heykeltıraşlık eserler ve ören yerinde yapılan bilimsel kazılar neticesinde çıkan eserler ve mimari parçalar Niğde Müzesi'nde sergilenmektedir. Bahçeli kasabasının

da bulunan ve Roma Havuzu adıyla adlandırılan antik havuza Tyana Ören Yeri hayat veren kaynak suyunun Roma Devri'nde yapılan kemerlerle taşınmasına yönelik oluşturulan kemerlerden dolayı kasaba Kemerhisar adını almıştır. Roma Havuzu'ndan itibaren Kemerhisar kasabası içlerine kadarki bölümde kemerler toprak altındadır. Kalan bölümdeki ve kazı alanına kadar olan kemerler ise toprak üzerindedir. Halen büyük bir bölümü ayakta bulunan su kemerleriyle Roma Havuzu'ndan şehre su taşınmaktaydı.

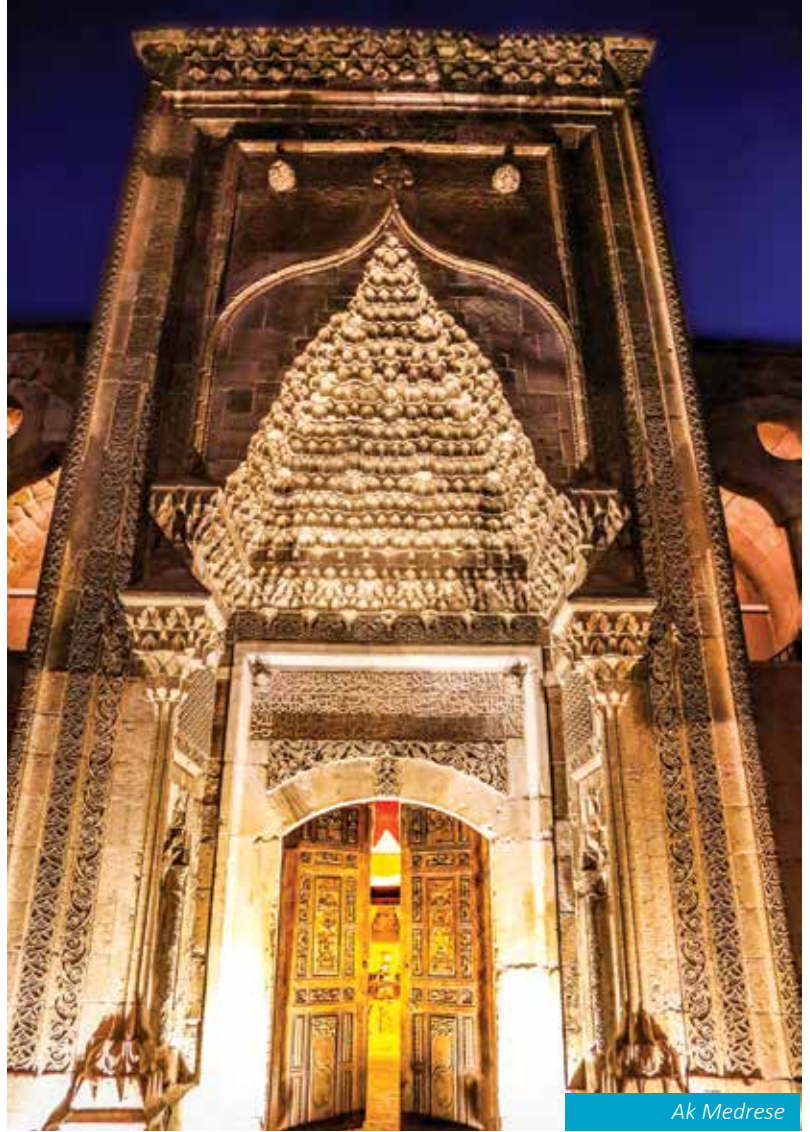
Su kemerleri MS II-III. yy.lara aittir. Tyana Ören yeri I, II ve III. dereceli arkeolojik sit alanı olarak koruma altına alınmıştır. Tarih öncesinden

Hititlerin yıkılışına değin pek çok uygarlığa mekân olan Kemerhisar (Tyana), Hititler döneminde Tuwanuwa, Roma'da ise Tyana olarak tanınıyor. Tuwanuwa Geç Hitit döneminin başkentidir. Ünlü kral Warpalawa İÖ 738–715 yıllarında bu kentte hüküm sürmüştür. MÖ 30-MS 395 yıllarını kapsayan Roma Dönemi'nde, Kemerhisar (Tyana) yoğun yapılaşma ile tarihinin en önemli evresini yaşadı. Antik kent saraylarla, tapınaklarla, su kemerleriyle ve yerleşim birimleriyle büyük bir kent konumuna geldi. Tyana'nın en parlak dönemi hiç kuşkusuz Roma Çağı'dır. Bu dönemde iki kez Güney Kapadokya Krallığı'nın başkentliğini yapmıştır. Halen bu bölgede kazılar Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle Aksaray Üniversitesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Doç. Dr. Osman DOĞANAY'ın başkanlığında yürütülmektedir.

AK MEDRESE

Taç kapısı üzerindeki inşa kitabe-sine göre, 812 H./1409–10 yılında yapılmıştır. Yaptıran Karamanoğlu hükümdarı Alâeddin Ali Bey'in oğlu Ali Bey'dir. Saruhan Mahallesi'nde bulunan medresenin taç kapısı tamamen beyaz mermerden yapıldığı için "Ak Medrese" adı verilmiştir. Bazı onarımlar gören medrese günümüzde orijinallliğini muhafaza etmektedir. Yapı, açık avlulu ve iki katlı medreseler grubuna girer. Alt iki kat eyvanlı bir şemaya sahipken, üst katta ise iki kat yüksekliğinde tutulan ana eyvan ile beraber dört eyvanlı bir düzenleme görülür. Medresenin plan şeması son derece simetrik olup plan düzenlemesi bakımından Türk medrese mimarisinde tek örnektir. Yapı kuzey-güney doğrultusundadır. Medresenin inşasında tamamen yöreye mahsus sarımtırak renkte trakit taşı kullanılmıştır. Yapıda sade taş bezeme görülür. Süsleme yoğunluğu taç kapıdadır. Bezemeler alçak ve yüksek

Ak Medrese

kabartma tekniğindedir. 1939–1950 yılları arasında II. Dünya Savaşı tehlikesine karşı İstanbul Arkeoloji Müzesi'nin deposu olarak kullanılmıştır. 1950–57 yılları arasında ise Niğde Müzesi deposu, 1957–70 yılları arasında Niğde Müze Müdürlüğü şeklinde hizmet vermiştir. Günümüzde Niğde Belediyesi bünyesindedir.

ULUKIŞLA ÖKÜZ MEHMET PAŞA KÜLLİYESİ

Şehirlerin oluşup gelişmesinde ve kimliğini oluşturmada genel ve

kendine özgü mimari özelliği ile bütünlük arz etmesi, bir bakıma o şehrin çehresi olması bakımından önemlidir. Osmanlı şehircilik anlayışında sosyal ve dini içerikli binaların önemi ve konumu oldukça fazla idi. Külliye geleneği de verilen bu değer en somut göstergesi ve en önemli parçasıdır. Kısaca tanımlamak gerekirse Külliye, oluşum gayesi halka açık ve halka hizmet veren yapı topluluğudur. İçerisinde dini ve sosyal içerikli değişik binaları barındırır. Camî ekseninde Medrese, Darüşşifa, Han, Hamam,

Ulukışla Öküz Mehmetpaşa Külliyesi

Kervansaray, Çeşme, İmaret, Türbe, Kütüphane, Umumi Helâlar, Hazine, Arasta vb. yapılarıdır. Osmanlı Devleti'nde yapılan külliyelerin inşa amaçlarından biri ve bir bakıma en önemlisi devletin imar ve iskân politikasının bir gereğidir. Ulukışla Öküz Mehmet Paşa Külliyesi yapılış itibarı ile bir menzil külliyesidir. Külliye, Ankara-Adana karayolu üzerinde bulunan Ulukışla merkezinde, "pazaryeri"nde yer alır. Yapı topluluğu halk arasında Paşa Hanı, Kışla, Ulukışla Kervansarayı olarak bilinir. İlçe bugünkü ismini de kervansaraydan almıştır. Bazı araştırmacılara göre külliye, kervan yolcularının yanı sıra sefere çıkan askerlerin kışlağı olarak da kullanıldığı bildirilmektedir. Külliye yapıtıran Öküz Mehmet Paşa'nın aslen Ulukışlalı olduğu da yapının oluşumunda etkilidir. Yapı ile ilgili çokça anlatım ve değerlendirme vardır. Türk Edebiyatı'nın tanınmış şairlerinden Faruk Nafiz Çamlıbel'in "Han Duvarları" adlı şiirine bu külliye ilham kaynağı olmuştur. 17. yy.da Osmanlı Devleti'nde başlayan gerileme ve sonrasında başta Celali isyanları ve doğuya yapılan seferler sonucunda, Öküz Mehmet Paşa'nın 1615 yılında çıktığı İran Seferi sırasında bu yerde konaklama için kışlak olmadığını görünce, sefer sonrası bu külliye yapıtırdığıdır. Külliye, kuzeyden güneye eğimli bir arazi üzerindedir. Külliyein odak

yapısı; doğu-batı yönünde uzanan, yaklaşık dikdörtgen plana sahip arastadır. Arasta, dolaşımı sağlayan üstü örtülü bir sokaktır. Arastanın kuzey cephesi, hanın avlusuna bitişiktir. Kareye yakın dikdörtgen şekilli avlunun güney kenarında arasta; doğu ve batısında revaklar; kuzeyinde ise hücre ve eyvanlardan oluşan özel geceleme mekânları vardır.

NİĞDE MÜZESİ

Bir iç Anadolu Bölgesi kenti olan Niğde, Paleolitik Çağ'dan günümüze değin kesintisiz bir yerleşime tanık olmuştur. Bu binlerce yıllık kültür birikiminin oluşumunda onlarca topluluğun ve uygarlığın katkısı vardır. Bu kültür ve medeniyetlerin oluşturduğu çok zengin ve ünik eserlerin onarılması, tanıtılması ve muhafaza edilmesi hiç kuşkusuz müzelerle mümkündür. Bu bağlamda, Niğde Müzesi Anadolu arkeolojisini çok zengin ve ünik eserlerle temsil et-

mektedir. Niğde'de ilk müzecilik faaliyetleri 1939 yılında Ak Medrese'de başlamıştır. II. Dünya Savaşı sırasında, İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin deposu olarak kullanılan medrese, 1957 yılında Niğde Müzesi'nin kurulmasıyla onarılmış; teşhir-tanzimi yapılarak ziyarete açılmıştır. 1977 yılında yeni binasına taşınan müzenin 20 Kasım 1982 tarihinde de ilk teşhir tanzimi yapılmıştır. Bu durum 16 Şubat 1999 tarihine kadar sürmüştür. Kazılardan gelen yoğun ünik eserlerin sergilenme ihtiyacı ve çağdaş bir anlayışla, yaşayan müze tarzında yapılması gereken sergileme, müzedeki onarım ve teşhir-tanzim çalışmalarının tamamlanmasından sonra, 20 Kasım 2001 tarihinde, yeniden hizmete sunulmuştur. Yapılan son teşhir-tanzimi ile Bakanlığımızca "2003 YILINDA AVRUPA'DA YILIN MÜZESİ"ne aday gösterilmiş, Almanya ve Fransa'dan gelen komite üyeleri tarafından elemeyi geçmiş ancak ödül alamamıştır. Bu yıl da ABD Dünya Kültür Mirasını Koruma Fonu, müzemizi pilot müze seçmiş olup proje dâhilinde tüm eserlerin dijital ortama aktararak yeniden yapılandırılması amaçlanmaktadır. Bu uygulama Türkiye müzelerinde ileriye dönük çalışmalara örnek teşkil edecektir. Niğde Müzesi'nde, Orta Anadolu arkeolojisinin kronolojik düzenle sunulduğu 6 teşhir salonu bulunmaktadır. Eserlerin büyük bir çoğunluğunu bölgede yapılmakta olan kazılardan elde edilen buluntular oluşturmaktadır.

Niğde Müzesi

Niğde Müzesi

Geleneksel El Sanatları

Niğde özgün el dokuma halılarıyla dünyaca tanınan bir kenttir. Ayrıca Niğde’de hala sürdürülen geleneksel el sanatlarından bazıları Bıçakçılık, Çancılık, Palancılık (Semercilik), Halıcılık ve Keçeciliktir.

BIÇAKÇILIK

Bir sap ve çelik bölümden oluşan kesici araçtır. Bir nesneyi kesmek amacıyla üretilen sap ve namludan oluşan kesici alete bıçak denir. Hançer, kama, testere, kılıç, saldırma, pala, balta, satır, çakı, keser, tırpan gibi aletler bıçak olarak adlandırılır.

Tarihsel süreç içinde bıçak yapımında ilk dönemlerde çakmaktaşı ve kemik kullanılırken sonraları obsidyen, cam ve metal malzemelerden yararlanılmıştır. Çakmak taşından yapılan küçük delici ve kesici aletler ağaç, kemik ve boynuz gibi maddelerin ucuna monte edilerek daha kullanışlı hale getirilmiştir. Daha sonra bakır ve kalay alaşımı olan tunçtan da kesici aletler yapılmış ve

bu aletlerin üzerine desenler işlenmiştir. Niğde ili Bor ilçesinde yapılan bıçaklar tamamen el emeği ve göz nuruyla doğal yöntemlerle fabrikasyona dayandırılmadan üretildiği ve bu özelliği ile de yörede sıkça rağbet gördüğü için ayırt edici özelliğe sahiptir.

PALANCILIK (SEMERÇİLİK)

At, eşek, deve, katır gibi binek ve yük hayvanlarının sırtına göre hazırlanan ve binicisinin rahatı düşünülerek yapılan oturaklara Niğde’de “Palan”, bu zanaatla uğraşanlara da “Palancı” denilmektedir. Palan, hayvanın yüklenmesini ve yüklenen yükün taşınmasını kolaylaştırmaktır. Palanda iskelet ağaç kullanılmamakta, “topak berdi” adı verilen ot kullanılmakta bu özelliğiyle de semerden ayrılmaktadır. Osmanlı saraylarında görevleri yük hayvanlarına vurulan palanların yapımı ve bakımı olan görevlilere Palanduzan-ı Hassa denilmekteydi.

ÇANCILIK

Çan, genellikle metalden yapılan, içindeki bir dille ya da tokmakla kenar ucuna vurulduğunda çınlayan içi boş bir araç olarak tanımlanıyor. İlk çanlar Tunç Çağı’nda yapılmıştı. Dünya üzerinde çok geniş bir alana yayılmış olan çancılığın genellikle her kültürde iyi belirlenmiş bir yeri vardır. Çanların özel güçler taşıdıklarına örneğin; yağmur yağdırabildiklerine, fırtına bulutlarını dağıttıklarına, muska gibi takılıp hayvanlara ya da taşıtlara takıldıklarında cinleri ürkütüp kaçırdıklarına, büyü yapmaya veya bozmaya yaradıklarına inanılmıştır.

İlimiz Bor ilçesinde önceleri yaygın olarak yapılan çancılık son zamanlarda artık çok azalmıştır. İlçede çancılık, çan yapımının tek ustası olan ve Kültür ve Turizm Bakanlığı’nca “Geleneksel El Sanatçısı” olarak kayıt altına alınan ‘Çan Ustası’ Ayhan

DEMİRÖRS tarafından devam ettirilmeye çalışılmakta ve günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

KEÇECİLİK

Yapağı ve keçi kılı dokunmadan, yalnızca dövülmesi ile elde edilen bir tür kaba kumaş olan keçe üretimi Türk toplumunun en eski zanaat kollarından birisidir.

Keçeden kepenek, yolluk, duvara asmak için minyatür keçeler, yelek gibi eşyalar yapılarak kullanılır. Hasırdan oluşan kalıbın üzerine boyanmış şerit keçe şeklindeki parçalar ile “naaş/nakış” denilen motifler

döşenir. Bu motiflerin üzerine şifon makinesinde atılmış kuzu yünleri “çırpı” denilen aletle serilir. Hasır kalıba döşenen yünlerin üzerine tas ve süpürge yardımıyla su serpildikten sonra hasır kalıp rulo şeklinde toplanır, iple sıkı sıkıya bağlanır ve tepme makinesine konulur. Tepme makinesi bunu 1 saat teper. Ham keçe haline gelen yünün kenarları pürçüklü olur. Bu pürçüklü kenarları düzeltmek için “Kapaklama” denilen bir işlem yapılır. Bunun için hasır kalıp açılır. Pürçüklü kenarlar tersine kıvrılarak, hasır kalıp tekrar rulo şeklinde toplanır ve iple bağlanır. Bu vaziyette hasır kalıp tekrar tepme makinesine konularak, 2 saat tepilir. Tepme makinesinden çıkarılan hasır kalıp bu sefer pişirme makinesine konularak, en az 2-4 saat kaynamış su ile pişirilir. Pişirme işlemi bittikten sonra keçe kalıptan çıkarılarak kuruması için asılır. Keçelerde kullanılan motifler koyungözü, kıvrıma, tavan arası, üçleme, dörtleme, sığır sidiği, ayıkulağı gibi motiflerdir. Keçelerde kullanılan renkler genellikle siyah, mavi ve kırmızı renkleridir.

Niğde ilinde keçeciliğin yapıldığı tek yer Bor ilçesidir. Bor ilçemizde bu sanatla uğraşan esnaf yirmi, yirmi beş iken günümüzde bir tek ustayla varlığını sürdürmeye çalışmaktadır.

HALICILIK

Renkli yün, ipek ve diğer ipliklerden atkı-çözüğü dokusu üzerine atılan ilmeklerle tezgâhta dokunan havlı bir yapıya sahip desenli ya da desensiz bir yaygı olan halı, insanlığın en eski el dokuma sanatlarından biridir. Anadolu’nun ortasında, kültürlerin kaynaşıp yoğrulduğu Kapadokya bölgesinin bir parçası olan ilimizde halıcılığın tarihi çok uzun bir geçmişe sahiptir. Niğde yöresinde ahşaptan yapılmış ıstarda(halı dokunan tezgâh) dokunan el dokuması halılar Maden (Çamardı), Ulukışla, Melendiz (Çiftlik ve çevresi), Kemerhisar, Bor, Koyunlu,Obruk yerleşimleri başta olmak üzere il genelinde yüzyıllardır üretilmektedir. Ayrıca Obruk Halısı Coğrafi İşaret olarak tescil olunmuştur.

Ayrıca Niğde Valiliği bünyesinde oluşturulan Halıcılık Birliği, çeşitli köy ve kasabalarda kurduğu atölye ve kurslarla il genelinde el dokuma halı geleneğini devam ettirmeye çalışmaktadır. Halıcılık Birliği açtığı kurslarda Niğde’nin geleneksel halı motiflerini gün yüzüne çıkartarak ve yeniden dokutarak bu sanatın devam etmesi sağlanmıştır.

Doğal Güzelliklerimiz

Niğde'nin en yüksek noktasını ilin doğu sınırlarını belirleyen Aladağlar üzerindeki Demirkazık Tepesi (3.756 metre) oluşturmaktadır. İlin güney ve güneydoğu sınırlarını belirleyen Bolkar Dağlarının en yüksek noktası Medetsiz Tepesi'dir. (3.524 metre) Aladağlar ve Bolkar Dağları kış turizmi, dağ turizmi, doğa turizmi ve av turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Kuzey ve kuzeybatı yönünde Melendiz Dağları uzanmakta olup, en yüksek noktasını Beşparmak Tepesi (2.963 metre) oluşturmaktadır. Büyük bölümü Aksaray il sınırlarında kalan Hasan Dağı'nın bir kısmı ilin batı kesimini kaplamaktadır.

Niğde'nin önemli ovaları ise ortalama 1.350 metre yükseklikteki Misli Ovası, 1.400 metre yükseklikteki Melendiz Ovası, 1.100 metre yükseltiye sahip Altunhisar ve Bor Ovalarıdır. Çamardı Ecemiş Vadisi, Çiftlik Nar Vadisi ve Niğde Karasu Vadisi ilin başlıca vadileridir.

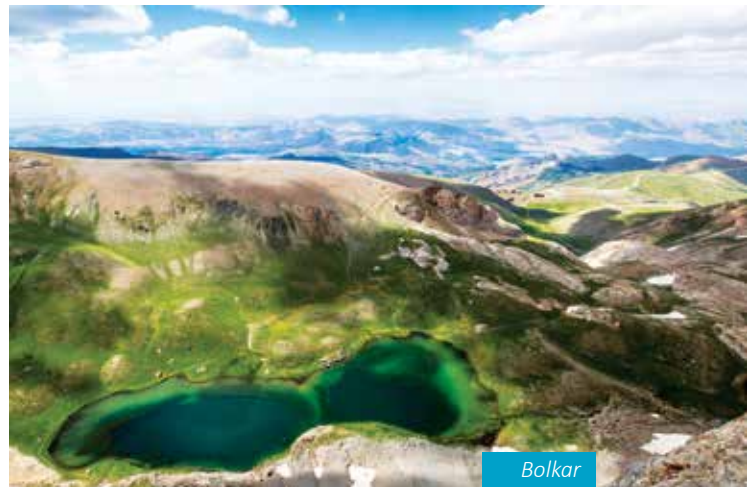
Bolkar

Karasu, Melendiz Çayı, Ulurmak, Ecemiş ve Çakıt Çayı Niğde'nin başlıca akarsularını oluşturur. Bunlardan Ecemiş ve Çakıt'ın suları Çukurova'ya akarken, Ulu Irmak'ın suyu İhlara Vadisine ulaşır. Karasu ise Akkaya Barajını geçtikten sonra Bor Ovasında kaybolur.

İlimiz oluşum bakımından farklı göllere sahiptir. Aladağlar ve Bolkarlar üzerinde buzul aşınımıyla oluşmuş irili ufaklı birçok göl vardır. Karagöl, Çiniligöl, Narlıgöl, Alagöl, Yedigöller bunların başlıcalarıdır. Göllüdağ üzerinde bir krater gölü bulunmaktadır. Narlıgöl ise çökme neticesin-

Yeşilburç

Bolkar

de oluşmuş olup, termal turizm bakımından değerlendirilmeyi bekleyen bir göldür.

Karagöl ve Çiniligöl'de "Rana Holtzi" adıyla bilinen dünyada ötmeyen tek kurbağa türü bulunmaktadır.

NİĞDE KETENÇİMENİ KAYAK MERKEZİ PROJESİ

Niğde Ketençimeni Kayak Merkezi Projesi 1. Etap Çalışmaları Kapsamında;

Sosyal Tesis, Dekoratif Aydınlatma Direkleri, Acemi kayakçılar için yürüyen bant ve günübirlik tesislerin yapımı tamamlanarak vatandaşlarımızın hizmetine sunulmuştur.

Kayak Merkezimiz; İlimizde dönemsel olarak atıl kalan mekânsal kapasite ve iş gücünün ekonomiye kazandırılmasında, turizmin 12 aya yayılmasında önemli bir rol üstlenecektir.

Vatandaşlarımızın yeni iş imkanları ile gelirini artırmasında, gıda, ulaşım, konaklama, kayak malzemeleri ve kayak kurs etkinlikleri gibi hizmet sektörleri açısından istihdam oluşturarak iş potansiyelini arttırabilecektir.

Rana Holtzi (Ötmeyen Kurbağa)

Narlıgöl

Kayak merkezinde antrenman alanlarının olması yaz mevsiminde de ulusal ve uluslararası kayak sporcuları için önemli bir kamp alanı olarak hizmet vermesi beklenmektedir. Kayak merkezine gelen yerli ve yabancı turistler kente ekonomik girdi sağlayacaktır. Aynı zamanda ilin tanıtımına da katkı sunacaktır.

2. Etap Çalışmaları Kapsamında;

- Bu etap kapsamında alt ve üst istasyonlarıyla birlikte Telesiyej hattı kurularak hizmete açılması planlanmaktadır.
- Bungalov ev yapım işi kapsamında 15 adet daha evin yapılması planlanmaktadır.

Ketençimeni Kayak Merkezi

Ketençimeni Kayak Merkezi

Niğde Mutfağı

Niğde'nin kendine has bir Mutfak Kültürü vardır. Niğde yemekleri et ve sebze ağırlıklı olarak hazırlanmaktadır. Özel bir damak tadı olan "Arabaşı Çorbası" özellikle uzun kış mevsimi yaşanan Niğde'de insan direncini arttıran bir çorbadır.

Kuzu etiyle hazırlanan "Niğde Tava" ve "Söğürme" Niğde lezzet sofrasının önemli iki yemeğidir. "Ayva Borana"sı yine Niğde mutfağının vazgeçilmezleri arasındadır.

Niğde ülkemizde en büyük elma bahçelerinin bulunduğu bir ildir. Ayrıca Niğde elmasının aroması ve tadı dünyanın beğenisi kazanmıştır. Niğdeliler elmadan bir çok tatlı ve yemek yapmaktadır. En önemli yemek ise piringli elma dolmasıdır.

Niğde bölgesindeki bağlarda yetişen üzümlerden sonbaharda hazırlanan pekmez, kışın soğuşuna karşı insan direncini arttıran bir başka şifa kaynağıdır. Pekmez, su, nişasta ve un karışımıyla yapılan "Köfter" Niğde'nin lokumudur. Yine nişasta, şeker, pekmez ve su karışımıyla hazırlanan "Paluza" ve "Kuru zerdali kavurması" ramazan sofralarının hafif ama besleyici tatlılarıdır.

SÖĞÜRME

Bor ilçesine ait olan ve genellikle özel misafirlere ikram edilen yemek, kuzunun budundan el ayası büyüklüğünde çıkarılan külbastı ile kaburga kısmından alınan pirzoların tuzlanarak yağlanmış ve biber dizili tepsiye konulmasıyla hazırlanıyor.

Bor Söğürme

Kekik serpidikten sonra üzerine kuyruk yağı dizilen tepsi, odun ateşi fırınında yaklaşık 45 dakika pişiriliyor. Etler tamamen suyunu bırakıp çektikten ve hafifçe kızardıktan sonra yağına eklemek banarak yeniyor. Coğrafi İşaret Belgesi olarak tescillenmiştir.

NİĞDE TAHİNLİSİ

Niğde Tahinlisi, özellikle merkez ilçe olmak üzere, Niğde ilinde uzun yıllardır üretimi yapılan ve özellikle Ramazan ayında tüketilen bir fırıncılık ürünüdür. Sade ve şekerli olmak üzere iki çeşittir. Yapımı usul talık gerektiren Niğde Tahinlisi ken-

Niğde Tahinlisi

Ayva Boranasi

Köfter

dine has üretim tarzı ile Niğde ili ile ünlenmiştir. Niğde Tahinlisi yapımında kullanılacak hamur, ürünün üretim tekniğine uygun olarak kol üzerinde çevrilerek açılır, tahin ve şeker elle hamur üzerine yayılır ve yine üretim tekniğine uygun olarak elle sarılarak pişmeye hazır hale getirilir. Niğde Tahinlisi üretiminde, hamurun yoğrulması dışındaki tüm işlemler makine kullanılmadan el ile yapılır. Niğde Tahinlisi yapımında kullanılacak şeker, şeker pan-

carından üretilmelidir. Sade ve şekerli her iki çeşit Niğde Tahinlisi de odunlu, gazlı veya elektrikli fırında pişirilebilir. Coğrafi İşaret Belgesi olarak tescillenmiştir.

NİĞDE TAVA

Toprak ya da bakır fırın tepsisine tabanına yağ sürülür, ince doğranmış yeşil biber ve domates tepsi tabanına serilir. En üstüne de kuşbaşı doğranmış koyun etleri yerleştirilir.

Tuz, karabiber ve kırmızı pul biber ilave edilir. Hiç su koymadan malzeme kendi suyunu çekinceye ve etler kızarmaya başlayınca kadar fırında pişirilir. Etler kızarınca tavamız servise hazırdır. Not: Niğde tavaşı, koyun kaburgasından elde edilen kuşbaşı ile yapılırsa ve toprak kap kullanılırsa çok daha lezzetli olur.

KÖFTER

Pekmez kaynatılıp kıvama gelince su, nişasta ve unla karıştırılarak bulamaç hazırlanır. Kısık ateşte yavaş yavaş karıştırılır. Topaklandırılmadan, göz göz patlayıp baloncuklar oluşuncaya kadar pişirilir. Kıvamını anlamak için bir kâseye su konup, kaşığı ucu ile köfter damlatılır. Damlayan köfter su içinde dağılmazsa, köfterimiz pişmiş demektir. Pişen köfter sığ tepsilere dökülerek düzeltilir. Kendiliğinden donması beklenir. Ertesi gün donan köfter kare veya baklava dilimi şeklinde kesilerek beyaz örtüler üzerinde güneşte kurutulur, iyice kuruduktan sonra kapalı emaye veya teneke kaplarda saklanır. Kışın misafirlere ceviz içi ile birlikte çerez olarak ikram edilir.

Niğde Tava

Yapmadan Dönme

- Niğde'nin taş fırınlarında pişen tahinli ekmeğinden yemeden,
- Meşhur gazozundan içmeden,
- Bağlarını gezmeden, elmalarını yemeden,
- Lezzetli patatesinden tatmadan,
- Yaylalarında gezerken dağdan gelen soğuk suyundan içmeden,
- Bolkar Dağlarında yaşayan ve dünyanın hiçbir yerinde göremeyeceğiniz (Rana Holtzi) Ötmeyen Kurbağları görmeden,
- Kayalık dağlarda yetişen rengarenk dağ çiçeklerinin fotoğrafını çekmeden

Dönmeyin...